

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. De Comprehensionis natura & essentia aliorum placita.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

ad Colos. 1. & ad Corinth. 9. Comprehensio ab Apostolo nominatur, ad id autem comprehensionis essentia statuen- da in primis est.

CERTAMEN I.

De Comprehensionis natura, & essentia aliorum placita.

1. Communis comprehensionis apud Scholasticos defini- tio sic habet. *Cognitio rei, qua nihil eius lateat co- gnoscere.* Traditque creditur ab August. epist. 112. c. 9. ubi habet. *Aliud est videre, aliud totum videndo comprehendere, quandoquidem id videtur, quod presens, utique sentitur: totum autem comprehenditur viden- do, quod ita videtur, ut nihil eius lateat videntem, aut cuius fines circumspici possunt.* Quibus consonare videtur locis iam citandis, sed certe Augustinus de comprehensio- ne, prout idem cum visione est, non autem de comprehen- sione stricta, atque contra visionem distincta eis locis age- bat. Etenim à cap. 6. Eius epistolæ totus est in referendo, & explicando Ambrosio lib. 1. in Euzeg. dicente Zacha- riam non comprehendisse, id est vidisse, Angelum in se, & in natura sua, sed in specie, ac forma visibili, quam vo- luntas elegit, non natura formavit: sique solum à Patri- bus nonnullis veteribus Deum esse visum: etiam à Moy- se, qui facie ad faciem ei allocutus dicitur: subditque ra- tionem: quia id videtur, utrumque nempe, quod presens, utique sentitur, id est sub specie aliqua sentitur. Comprehen- ditur autem, cuius nihil lateat: sub specie nimirum, seu forma, videntem. Quin Augustinus hom. 38. de Ver- bis Domini, ac sæpe alibi comprehensionem Dei Bea- tis concedit, ac solum viatoribus, & ex virtutis naturæ ne- que creaturis possibilem, vt ex multis eius locis vidimus q. 3. cert. 3. atque ex aliis inferri videbimus. Stet ergo Augustinum nunquam comprehensionis voce eo sensu, quo Scholasticis, visum esse: ac proinde neque Bedam, qui ab Augustino, verba etiam, nec sententiam solum, mutuatur in 1. Ioan. 3. quod ipsum de aliis Patribus inferrius otten- diemus.

2. Licet autem hæc ita habeant, tamen non ita malè eis verbis comprehensio definitur, vt si bono accipiantur sensu, bona definitio non sit, vt ex dicendis constabit. Ceterum ita intelligunt illam Vazq. 1. p. d. 53. c. 4. Alar- con, d. 4. c. 6. & alij plures, vt dicant ad comprehensionem requiri (in quo omnes conveniunt, quos videntur) vt quicquid obiecti, siue intrinsecè, siue extrinsecè tandem sit, quia vel formaliter, vel eminenter in eo continetur, vel quous tandem alio modo esse adhuc extrinsecè po- test, comprehensione cognoscatur: quoniam verò sua extrinsecè & intrinsecè omnia Deus Beatis revelare posse videtur, ac proinde, & ab illis posse comprehendere. Fal- sol. 1. p. q. 12. art. 7. dub. 5. negat Deum omnium sibi intrinse- corum, & extrinsecorum cognitionem communicare crea- turæ posse: quia ea cognitio, vt pote infinitorum simpli- citer & absolute infinita ex specie sua foret: quod crea- turæ repugnat cognitioni. Sed in primis hoc solo illo argu- mento calculatorio probat, quod q. 3. cert. vlt. discei- mus: quodque citius Deum essentia sua infinitum videri in se à creato intellectu non posse probaret, vt patet. Secundo comprehensio pluribus cognitionibus haberi de obiecto, & omnibus quæ ad ipsum pertinet optime potest: vt constat ex comprehensione lapidis corporæ: unde ad comprehensionem intellectualem translatum nomen, & metaphora petita est, quæ duplicis manus apprehensione duplici efficitur. Infinitæ autem numero cognitiones fini- tæ non magis, quam infinita obiecta repugnant. Secundo Recentes nonnulli aiunt: omnia, quæ aliquo modo Dei sunt ad comprehensionem cognosci debere secundum sta- tum omnem, quem habeant, tam possibilitatis, quam exi- stentiæ. Quod si Deus decernat non existere visionem creatam, vel ad illam non concurrere, nulla creata visione cuiusmodi decreta actu existentia cognosci poterunt. Cum omnem creatam visionem alterutrum, nec solum verum- que & rebus tollat. Similiter nec scientia visionis de tali-

bus decretis, quæ de facto non est: cum de facto ea de- creta non sunt, poterit vt existens visione vlla creata vide- ri: sed solum vt possibilis. Licet autem eiu modi decreta, eorumque scientiam visionis solum secundum possibilita- tis, ac non existentia statum per diuinam scientiam re- presententur: aut cum diuina scientia ob sit excellentiæ in representando infinitatem, ea etiam secundum eum sta- tum immutata omnino representatione sua representa- ret, si illis itatus ille adesset: de se quidem comprehen- sio Dei est.

3. Sed contra primò: quia vel cognitio creata potest immutata in representando ad aliquod obiectum denudò adueniens representandum extendi vel non? si poterit etiam illa decreta & scientia casu quo existerent, vt exi- stentia representari à scientia creata possent, sicut à diui- na: quare & de se comprehensio Dei esset. Si nequit: inani & superuacuo molimine, & recurru ad decretum de non existentia visionis omnis casu, quo adesset, recurrit: cum plura decreta, imò & creaturæ plures possibiles de facto non sint, neque cognoscantur vt existentes. Etenim nulla visio, aut scientia creata potest extendi immutata in se, & in representando ad illa representanda vt existentia, casu quo existerent: si autem dicas esse possibilem aliquam in eo casu quæ omnia alia repræsentaret præter illa decreta, & scientiam. Primò: nulla esset possibilis, quæ Dei substantiam repræsentaret: ac proinde eo modo, & hypothesi non solum incomprehensibilis, sed & inuisi- bilis Deus ostenditur: quod si ea solum hypothesi, qua Deus inuisibilis est, incomprehensibilis possit probari: ea sublata æquè comprehensibilis, atque visibilis absolu- tē dicendus contra commune, vt minimum, Theolo- gorum erit. Secundò ea etiam sublata hypothesi nulla es- set cognitio creata, quæ omnia Deo intrinsecè, & extrin- secè repræsentaret actu existentia suo modo: cum in his alia positiua, alia negatiua, & contradictorie opposita sint, vt negatio decretorum, quæ in quavis hypothesi essent: cum enim negatio decreti, & rei cuiusvis simul cū illis esse non possit, nunquam dari poterit cognitio, quæ omnia, quæ Dei sunt tam intrinsecè quam extrinsecè repræsentet actu existentia, pro casu quo existerent, ni dari possit cognitio creata, quæ sine sui intrinsecè variatione alia obiecta denudò aduenientia, præter ea quæ semel repræsentauit, re- presentare valeat. Quod hi merito iudicant impossibile: quare frustra ac superfluo ad decreta illa, & hypothesim Doctores isti recurrunt: cum eo statuto principio, quod nimirum cognitio comprehensiuæ obiecti talis esse de- beat, vt omnia, quæ in quouis casu & hypothesi aliquid obiecti sunt de se representare valeat, in his, quæ absolu- tē sunt, imò in nulla hypothesi possunt, deficere, nulla cognitio creata, quæ comprehensio Dei sit valeat exco- gitari.

4. Sed tertè principium hoc falsum omnino est, & prorsus inane. Quæ enim nondum aliquid obiecti sunt, imò neque in se sunt, quare neque cognoscibilia sunt (vt decreta, & scientia illa) opus non est vt cognitione com- prehensiuæ, eiusque representatione, quæ tantum dicit cog- nitionem eorum, quæ aliquid obiecti sunt contineantur, pro casu quo & in se cognoscibilia, & obiecti aliquid ef- ficerent: licet enim hæc non ita pro illo casu cognitione, eiusque representatione contineantur, dum tamen reli- qua, quæ absolute cognoscibilia, & aliquid obiecti sunt ea cognitione represententur, verum absolute erit talem cuiusmodi cognitionem esse, vt nihil rei lateat videntem: quo ex data, & recepta ab his Doctoribus definitione es- sentia comprehensionis continetur. Quare, & verum erit eam cognitionem absolute comprehensionem esse. Confirmatur ex comprehensione corporali, à qua ad in- tellectualem ducta metaphora est. Ad eam quippe sola quantitas, quam de facto, & absolute corpus habet, conti- neri, ac denique corporali apprehensione debet, vt com- prehensio stricta sit: quin talis exuberantia, & amplitu- dinis apprehensio esse debeat, vt totam, quam absolute, vel in hypothesi aliqua posset corpus quantitatem habe- re, immutata & inuariata circumscriberet. Alioquin nulla corporæ comprehensio esset possibilis, vt patet, ac mox in spiritali & intellectuali expendam. Impugnatur Se- cundo idem principium ab absurdo: quia cum nulla creata cognitio non representans actus, & effectus crea- turæ cuiusvis mere possibiles, qui actu non sint, eos casus

quo

quo sunt, representare queat: fiet planè contra communem sensum Theologorum nullam creaturam ab alia comprehendì intellectuatè posse; imò absurdius aliquid inferetur: nullam scilicet cognitionem de se non representatam omnium excogitabilem, tam possibilem, quam impossibilem pro hypothèsi possibili, aut impossibili, quod ad obiectum aliquod pertinerent, ac proinde verà, & in illo cognoscibilia forent, obiecti alicuius comprehensionem esse posse: atque enim de facto nihil obiecti sunt, atque ad illud non pertinent, quæ de facto non pertinent, atque ea quæ pertinere ad illud non possunt. Hoc autem adeò paradoxum, exoticumque est, ut in nullius calamum, imò mentem, venerit admittere.

5. Tertiò alij idè non posse omnia tam intrinseca, quam extrinseca Dei visione creata videri putant, quare neque Deum comprehendì: quia visio Dei creata, quæ aliquid extrinsecum Dei est supra seipsum reflectere, ac se videre, & representare minime potest, sed per aliam supra ipsam reflectentem, & hæc per aliam, & sic in infinitum procedendo, qui processus infinitus actuum, & obiectorum, à quibus causantur, omnino repugnat: ita Monachus d. 2. c. 9. Petr. Thurt. disp. 18. de anim. sect. 3. & 4. & manuscripto de vis. d. 15. sect. 3. Addunt visionem creatam non cognita per seipsum, neque reflexa vlla, neque actus amoris erga Deum, qui illam, vel reflexas alias supponunt, posse per ipsam videri: ac proinde plura, quæ ad Deum spectant, quamvis etiam visionem effugient: quare nulla Dei comprehensio esse poterit. Rationem hanc multis impugnant Murciani Recentiores contendentes obiectum nullatenus scientiam, seu visionem creatam naturâ præcedere: quia aliunde, quam ab obiectis, habitis speciebus, propriis adhuc, naturaliter haberi possit. Verum præcedentiam naturâ purè termini negare obiecto, respectu visionis minime possunt: sicuti neque respectu amoris ad quem obiectum purè terminatum, imò & motuum actiue non concurrunt. Secundo impugnant: quia ea visio directâ Dei cum aliis omnibus creatis per unam aliam visionem omnium poterit diuinitus saltem cognosci: ac Deus per utramque comprehendì: sed male, reddit enim de visione illa reflexa, quæ Dei effectus est argumentum, & infinitus processus obiectorum, & actuum. Nihilominus ea ratio est insufficiens: tum quia nihil extrinsecum obiecto, & cum quo hoc connexionem intrinsecam, seu respectum transcendentalem non habeat, cognosci oportet, ut nihil obiecti dicatur cognoscendum non latere. Secundo; quia eodem discursu nihil creatum comprehendì à creatura posse æquè conuincitur: cum nulla eius cognitio esse possit, quæ seipsam representet.

6. Vazq. c. 4. & d. 60. circa finem, ex quo reliqui, fatentur posse absolute creatum intellectum omnia Dei intrinseca & extrinseca diuinitus cognoscere: at verò non posse illi comprehensionem oportet, nequit cognoscere: cum Deus eam respectum ad creatam ipsi extrinsecam nullatenus dicat, nec medium ad ea cognoscenda esse possit. Cum autem Dei scientia increata è Deo ipso, tanquam ex primario obiecto, atque adeo specificatio infinitam representationem trahat, qua omnia cognoscibilia, etiam extrinseca secundariò representant, fit planè, ut ex vi visionis Dei cuncta extrinseca Deo, quæ ipsius effectus sunt, esse possint, à Deo cognoscantur, atque Dei increata cognitio sit ipsius comprehensio. Multa in hac sententia displicent. Primo id, quod definitioni illi ex Augustino desumptæ additur. Nimirum comprehensionem ex vi visionis obiecti debere cuncta, quæ ad ipsum spectant videre. Id enim oportet, ut Augustinus, & Scholastici veteres definitioni addidissent, ut reciperetur à reliquis. Neque enim fas nobis est traditis antiquitate definitionibus rerum quidquam addere, vel minuire; alioquin cum rerum definitiones scientiarum principia sunt, si ex pro iudicio, libitque immutari ab vnoquoque possent, nihil in scientiis firmum haberetur. Secundo ex ipsa natura corporis comprehensionis, ex qua intellectualis cognitio comprehensio dicta est, impugnatur. In ea quippe opus non est, ut quidquid quantitatis in corpore comprehensio est, ex vi comprehensionis alicuius alterius, quod corporis est, contineatur: ut si dimidium lapidis vna manu contineas, opus non est ut ex

huius continentie vi dimidium aliud lapidis alia manu contineatur. Displicet secundo modus, quo explicatur visionem incretam ex vi visionis Dei extrinseca omnia, quæ Dei sunt representare. Etenim ex infinitate representationis, quam visio increata è Deo tanquam obiecto primario, & specificatio trahit, non magis determinatur ad representanda, quæ Dei aliquid sunt, quam quæ non sunt: quare non, quia Dei sunt aliquid, ea representat, ut ad formalem rationem comprehensionis oportet, ut ex vi visionis obiecti, quidquid illius est, per ipsam cognoscatur: immittitur enim eis vocibus, ut, quia illius aliquid sunt, ex eius visione ad ea cognoscenda comprehendens determinetur: ac proinde, nisi ratione ex vi visionis obiecti cognoscantur, formalis comprehensio obiecti visio non erit; quod autem ratione infinitatis, quam ex ipso trahit non magis determinetur ad videnda obiecta, quæ aliquid illius sunt, quam quæ non sunt aliquid illius, patet: quia, si per possibile, vel impossibile aliquid obiectum esset, quod ad Deum nullatenus pertineret, ratione & titulo infinitatis suæ æquè necessario increata scientia illud representet. Imò neque ipsam creaturam comprehendit Deus ex inconnexis cum suis extrinsecis, ut inconnexæ causæ sunt cum suis effectibus existentibus; & sic si à causis pluribus indifferenter possint oriri siquidem neque ex obiecto creato Dei scientia representationem trahit, neque eiusmodi obiecta realiter transcendentem connectuntur ac referuntur.

7. Displicet tertiò: quod ea etiam, quæ aliquid rei comprehensione esse, dicunt extrinseca obiecta possint, debent absolute cognosci, nedum ex vi visionis cognosci, ut res comprehendantur, etsi hæc nullum intrinsecum respectum habeat ad illa: in quo video Murcianos Recentiores Vazquio, & eius affectis consentire. Etenim, ut nihil rei non cognoscatur, lateatque videntem, fat est, si omnia eius intrinseca cognoscantur, quæ si absque extrinsecis cognosci non possint, quia horum respectiva sunt, tunc etiam cognosci debebunt, non quidem ratione veritatis, aut cognoscibilitatis suæ, sed quatenus tota veritas rei necessariò cognoscenda: ut comprehendatur, eis ignotis cognosci nequit; at verò cum extrinseca obiecta respectum essentiali, & intrinsecum rei comprehendenda non terminant, ac proinde tota illa sine eis videri, cognoscique potest: nulla est ratio, ob quam extrinseca illa omnia in se cognosci debeant, ut res tota cognoscatur, atque visione, seu cognitione absolute contineri, definiti, ac circumscripti absolute dicatur. Confirmatur ex comprehensione corporis, ad quam apprehensio extrinsecæ quantitatis corpori comprehendendo non requiritur. Licet enim corporalis comprehensio terminos respectum intrinsecum corporis continere non debeat, quia palpabiles non sunt respectus eiusmodi, ut tactu & contiguitate teneri, apprehendere possint, sicut mente percipi, intelligique valent: ac proinde ad comprehensionem intellectualem percipi debeant, ac subinde eorum termini: aut extrinseca plura quanta, quæ tangi, & corporee apprehendi queant, atque aliquid extrinsecum corporis sunt, apprehendi deberent, ut ipsum comprehendatur: si quidquid rei comprehensione extrinsecum, & adhuc inconnexum est, apprehendi debeat, ut comprehendatur.

8. Nec recitet, si dicas illorum extrinsecorum cognitionem rem comparatiue magis cognosci, cum Murciani Recentioribus: quid enim est magis cognosci comparatiue, seu per comparisonem ad alia: an quod illius sublimitas comparatione ad inferiora, vel inferioritas comparatione ad superiora magis cognoscatur, vel simile quidpiam? sed id comparatione ad ea etiam, quæ nihil illius sunt obtinebitur. Secundo ea rei per comparisonem ad alia cognitio maior in eius cognitione abstracta, & imperfecta per discursum locum habet; secus, cum res tota, quanta est, in se clarè & intuitiue videtur. Quare in ea cognitione per comparisonem non res ipsa clarè visa magis cognoscitur, sed alia, quæ extremum comparationis & similitudinis, vel dissimilitudinis est, nisi aliquid rei intrinsecum, quod extrinsecis illis ignotis cognosci non poterat, eis cognitum innotescat: hoc autem nequit ita innotescere, nisi intrinsecus rei illius conceptus extrinsecorum respectibus vere sit, atque illis necessariò, & essentialiter connexus, ut contendimus. Hæc ratio rationi alteri eorundem Recentiorum occurrit. Ait enim

compre

comprehensionem debere adæquari cognoscibilitati obiecti, vt cert. 1. dicemus. Cum autem Deus licet connexus adhuc cum effectuum suorum possibilitate non sit (imo & cause omnes id in mea sententia habeant) cognoscibilis tamen per suos effectus, quia eorum causa, sit, cognitio, quæ Deum (& idem est de quacunque causa) non per effectus etiam cognoscatur; & in ordine ad extrinsecam, ipsius cognoscibilitatem adæquare non possit: quare neque illius comprehensio esse. Ceterum cognoscibilitas rei comprehendenda, quam æquare debet eius comprehensio, non est cognoscibilitas quæ ei extrinsecæ à nostris cognitionibus, & potentiis cognoscitiuis (præsertim naturæ suæ virtutis, seu imbecillitatis, & imperfectiōis) mediisque, quibus ad rei cognitionem qualem qualem virtutis obuenit, sed cognoscibilitas, seu veritas rei intrinsecæ, vt cert. 1. dicemus; alioqui ad comprehensionem rei, vt eius nobilissima cognitio essentia sua est, modi omnes imperfectissimi nostri rei cognoscendæ, atque imperfectissimæ etiam nostræ illius cognitiones aduocandæ forent: quas non cum comprehensione rei solum, sed & cum eius visione impossibiles esse ostendimus controuersenti de Scientia Dei. Sæc ergo est, vt eminentiori cognitione intuitiua res tota cognoscatur, vt comprehendatur: ea quippe cognitione tota eius cognoscibilitas, & veritas intrinsecæ representatione formaliter intentionaliter continetur; atque insuper tota cognitionum imperfectiorum rei eiusdem, ac proinde eius extrinsecæ cognoscibilitatis emergentia habetur. Denique neque ex vi visionis obiecti comprehendendi videri debere, aut posse extrinsecos terminos, ad quos res comprehendenda entitate sua intuitu referatur, ostendimus fuisse citata controuersi, de Scientia Dei, ne iustos questionis terminos præcens excuset. Præsertim cum ibi proprii sede ea de re disputandum videatur.

9. Hæc satis sunt contra eos, qui omnium tam intrinsecorum, quam extrinsecorum rei cognitionem siue absolute, siue ex vi visionis illius, ad eius comprehensionem, & necessarium, & sufficientem arbitrantur. Alij autem id etiam supponentes varia ad strictam comprehensionem requirunt. Nominales apud Vazq. eundem c. 3. tradendis quinque comprehensionis acceptionibus, quàm difficultati de Dei incomprehensibilitate soluenda, atque naturæ comprehensionis explicanda: infundunt. Licet in tertia, & in quinta comprehensionis acceptione suam de comprehensionis essentia mentem videantur explicuisse: dicentes in tertia comprehensionem esse visionem optimam, quæ de obiecto haberi possit: in quinta verò comprehensionem in ea acceptione eandem proportionem cum aliis cognitionibus seruare debere, quàm eius obiectum cum aliis seruatur. Sed tamen proportio hæc imperitenter ad comprehensionem aduocatur: cum inter non comprehensionis cognitiones seruatur, vt pater. Secundo: quia intuitiua Angelica comprehensio lapidis perfectior est cognitione naturali abstractiua Dei: cum tamen obiectum sit longe perfectius. Tertia verò illa acceptio comprehensionis, licet Deum incomprehensibilem à creatura cunctat; etiam nunc cum incomprehensibilem facit à creatura: cum nulla creata nunc cogitatio optima sit ex his, quibus cognosci potest: cum increata Scientia à Deo cognoscatur. Quiedo citandus, licet non approbet, ait ex Recentioribus nonnullis captam sententiam aliam proponendam nouitate duxit §. 2. n. 8. qui denique Recentiores ad comprehensionem obiecti requirunt, vt cognitio omnia obiecti eo modo, quo in obiecto sunt, siue formaliter, siue eminenter representent: ita vt, si obiectum possit habere & non habere aliquem actum absque vlla sui mutatione, ita & cognitio comprehensiuæ siue vlla sui mutatione representare illud, ac non representare queat, si non sit actus. Unde constat cur Deus à se solo, ac non à creatura comprehendendi possit; aut creaturæ comprehendendi à creatura queant. Verum, vt dicebamus n. 3. & 4. falsum omnino est ad comprehensionem requiri cognitionem eorum, quæ obiecti nondum sunt, pro casu quo illius sint, vt hæc ratio Recentiorum supponit. Quare contra hunc modum eadem, quæ ibi dedimus, militat argumenta: Præterquam quod diuinæ libertatis cum eius immutabilitate mysteria ad alias planiores difficultates extricandas extendere, inuenire omnia est, atque diuina mysteria denegare.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I,

CERTAMEN II.

Vera comprehensionis strictæ naturæ, & essentia cum Patribus, & Scholasticis ferè omnibus traditur.

1. **V**era igitur comprehensionis definitio eis verbis, quæ nihil rei latet videntem, & quæ rei fines circumspiciuntur, bene intellectis continetur, vt nimirum nihil cognoscibilitatis intrinsecæ rei ea cognitione, & visione rei lateat cognoscentem: quæ definitio re ipsa in eam recidit, quæ clarior, ac sine vlla vocum amphibologia maior longe theologorum pars comprehensionem definiunt his verbis. *Cognitio, seu visio rei in quantum cognoscibilis est.* Ita cam definiunt Bonau. in 3. d. 14. art. 1. q. 3. ad 3. Scotus ibi q. 1. & 2. in 4. dist. 49. q. 3. art. 1. & in reportatis q. 2. 10. art. 1. ad 1. multisque locis S. Thom. præcipue 1. p. q. 12. art. 7. corp. & ad 2. q. 14. art. 3. contra Gentes cap. 55. q. 8. de verit. art. 2. & in 3. d. 14. q. 1. Scotus omnes ad Scoti locum, item Nominales, Okam eorum principes in 1. d. 3. q. 7. & in 4. q. 13. Gabr. in 3. q. vnt. & in 1. d. 3. Greg. in 1. d. 44. Maior in 3. d. 14. art. 1. q. 3. & 15. Ricard. ibi q. 4. Duran. q. 1. ad 3. Carthus. d. 49. q. 4. Bannes ad citatum art. 7. 1. p. Caiet. art. 8. & Thomistæ Dominici reliqui. Atque in hunc sensum explicandus venit Franciscus Victoria relatus à Vazq. cap. 1. dum ait: ad comprehensionem requiri, vt obiectum secundum totam intentionem cognoscatur. Neque enim doctissimus, atque acutissimus vir (qui id saltem, omnium animis suorum nempe scriptorum desiderium, eudit) de intentione qualitatis propria loquitur (sine qua, & Deum à se, & creatura, tum ab ipso, tum à creatura comprehendendi posse videbat) sed de intentione perfectionis, & cognoscibilitatis. Ei vero definitioni ex nostris annuunt Valent. 1. p. q. 12. pun. 6. Molina ibi, art. 7. fine; & art. 8. Soar. tit. 1. q. 3. q. 10. d. 26. sect. 1. & 2. & 2. de attribut. c. 5. & d. 29. Salas 1. 2. tract. 2. d. 4. sect. 6. Arrubal 1. p. d. 23. c. 4. Herize d. 4. c. 4. Monceus d. 2. c. 7. Tanner. d. 2. q. 6. dub. 4. Ruiz. de Montoya tit. de Scientia d. 6. sect. 2. & sequentibus. VVadingo d. 6. de Incarnat. dub. 3. §. 2. fine, & §. 3. ac fin. quarti. Oviedo controuers. 7. de anima pun. 5. §. 1. n. 4. Bern. d. 33. de Incarnat. sect. 1. n. 7. & d. 34. sect. 1. n. 5. licet aliam comprehensionis definitionem ex Augustino petitam in sensu à nobis impugnato admittat etiam n. 7. sicuti, & ex citatis plerique.

2. Hanc item comprehensionis strictæ definitionem, etiam non comprehensionis, vt plurimum, vocant nobis Patres ferè omnes tradidere. Augustinus t. 3. de Trinitate. *Plenam verò, inquit, diuinitatis naturam, nec Angelus quilibet, nec sanctus aliquis perfectè videre poterit* (nota illud: *Plenam, & perfectè*) ideo incomprehensibilis dicitur Deus. Item de cognitione. vera vitæ cap. 3. sic, quod Angelis, qui semper vident faciem Dei, inuisibilis dicatur Deus, conciliat: *quia nulli creatura ad plenum intelligibilis, nempe animæ Beatorum, & Angeli suo more, non nostro, eam vident &c. Sed quia non plener ab ipsis, sicut à se ipsis, conspiciuntur. Ideo solus inuisibilis dicitur.* Et epist. illa 112. cap. 6. *Propterea Deum nemo vidit vnquam: quia si eum ait disputator Noster Ambrosius, plenitudinem diuinitatis eius nemo conspexit, nemo mente aut oculis comprehendit.* Et soliloquio 31. *Sibi sibi integrè notam esse Trinitatem totam, aiebat August. & 4. de Genesi ad lit. c. 6. Deum non ita nobis, & Angelis notum esse, ait, sicut ipse sibi.* Iterum Gregor. loco citando. *In retributionis culmine reperiri omnipotens per contemplatiuam speciem potest.* Sed tamen ad perfectum non potest: quia est hunc in claritate sua quandoque conspiciamus, non tamen eius essentiam pleuè conuenimus. Chrysost. hom. 4. de incompreh. Dei natura, & hom. 1. & 3. in epist. ad Corinth. ait: *Deum à creatura non ita sicut à se cognosci posse, ac proinde neque ab ea comprehendendi, quia nequit ab ea exquisita cognoscione, seu comprehensione cognosci.* Concluditque. *Restat vt à Filio, & Spiritu Sancto dumtaxat exquisitè illum cognosci differamus.* Fulg. q. 3. ad Ferr. de Christi anima ait: *non esse Deitatem, quantum id est, secundum totum, quod ipsa se nouit, non autem sicut ipsa se nouit: quia Deitas sic se nouit,*